

Tekst interwencji

Wprowadzenie

Swoje dzisiejsze wystąpienie pt. „*Zastosowanie narzędzi elektronicznych z polskiej perspektywy w odniesieniu do praktyki innych państw członkowskich UE*” podzieliłem na dwie części. W pierwszej z nich będę chciał przedstawić modele implementacji narzędzi elektronicznych w wybranych państwach członkowskich UE. Swoją uwagę skupię na modelach funkcjonujących w trzech krajach, tj. Finlandii jako państwa o doskonałym modelu, Belgii gdzie model zastosowania narzędzi elektronicznych został określony zbyt szeroko, oraz Włoszech, gdzie funkcjonujący model jest swoistym konglomeratem różnych systemów. W drugiej części swojego wystąpienia zamierzam zogniskować swoją uwagę na ukazaniu polskiego modelu wykorzystania narzędzi elektronicznych. Ta część składa się z dwóch elementów. W pierwszym zaprezentuję jakie narzędzia elektroniczne wykorzystywane są w codziennej pracy prokuratorów, podczas gdy w drugiej zostanie ukazany stan informatyzacji sądów powszechnych.

Stan implementacji narzędzi elektronicznych w wybranych państwach UE.

W pierwszej kolejności dokonam prezentacji fińskiego modelu wykorzystywania narzędzi elektronicznych w praktyce wymiaru sprawiedliwości. System fiński uznawany jest za wzorcowy, albowiem rozwiązania w nim przyjęte stanowią istotne ułatwienia w codziennej pracy wymiaru sprawiedliwości. Dzieje się tak przede wszystkim dlatego, że ponad 90% obywateli Finlandii posiada dostęp do Internetu, co implikuje masowe wykorzystywanie środków elektronicznych w kontaktach z organami wymiaru sprawiedliwości. Podstawowym systemem jest system zarządzania sprawami „*Sakari*”. Warto zwrócić uwagę, że w obrębie jego funkcjonowania przepływ informacji odbywa się w dwóch kierunkach. Zarówno Policja przekazuje zebrane w toku dochodzenia materiały do prokuratury jak i prokuratura komunikuje się za pomocą tego systemu z Policją. Również za pośrednictwem tego systemu odbywa się komunikacja na linii prokuratura - sąd. W tym celu wykorzystywane jest specjalne, wysoce chronione łącze internetowe. Przy omawianiu fińskiego modelu funkcjonowania narzędzi elektronicznych warto jeszcze zwrócić uwagę na te przewidziane

dla obywateli. Obywatele Finlandii mają możliwość elektronicznego zgłoszenia popełnienia przestępstwa. Na stronie fińskiej policji dostępne są specjalne formularze dotyczące najczęściej popełnianych przestępstw. Kolejną interesującą rzeczą jest konto obywatelskie, za pośrednictwem którego obywatel ma możliwość uzyskania pomocy, m. in. dotyczącej „pomocy prawnej”. Logowanie do systemu następuje za pośrednictwem specjalnej elektronicznej karty ID, albo numeru konta bankowego.

Drugim modelem, który pragnę omówić jest model belgijski, który okazał się być zbyt rozbudowany. Projekt „*Phenix*”, w ramach którego działał podstawowy system elektronicznego zarządzania sprawami karnymi został oparty w całości na aktach elektronicznych, których ciągłe rozbudowywanie spowalniało funkcjonowanie systemu. Dodatkowo rozbudowywanie to miało miejsce na wszystkich etapach procesu karnego, począwszy od Policji, a na sądzie skończywszy. Na skutek powyższych działań w 2005 r. zaprzestano dalszego wdrażania systemu. Projekt okazał się niemożliwym do zrealizowania właśnie przez jego znaczne rozbudowanie.

Ostatnim modelem, których chciałbym zaprezentować jest model włoski, który wydaje się być swoistym połączeniem wielu różnych systemów. Zanim pod koniec lat 80 – tych wprowadzono system „*Rege*”, we Włoszech funkcjonowało wiele pomniejszych systemów. Zdecydowano się je połączyć w jeden ogólnonarodowy system działający właśnie pod nazwą „*Rege*”. Po kilku latach jego funkcjonowania zastąpiono go systemem NSC. Systemy te, tak jak i ich odpowiedniki w pozostałych krajach ułatwiają ogólnie pojęte administrowanie sprawami karnymi. Interesującym aspektem NSC jest funkcjonowanie podsystemu przeznaczonego dla krajowego biura zwalczającego mafię oraz okręgowych biur zwalczających mafię. W przeciwieństwie do systemu fińskiego, tutaj przepływ informacji odbywa się tylko i wyłącznie w jednym kierunku. Ma to zapewnić ochronę przekazywanych informacji. W ramach włoskiego modelu funkcjonowania narzędzi elektronicznych, warto również wspomnieć o portalu *Abiforjustice.it*. Portal ten został utworzony przez Włoski Związek Bankowy i ma na celu zwiększenie wydajności procedur, promowanie nowych technologii, a także ograniczenie kosztów związanych z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości. Do portalu przyłączyły się już 52 prokuratury.

Polska perspektywa

Przechodząc do drugiej części mojego wystąpienia, poświęconej prezentacji polskiej perspektywy implementacji narzędzi elektronicznych. Również ta część została podzielona na dwa fragmenty. Pierwszy z nich dotyczy funkcjonowania narzędzi elektronicznych w obrębie powszechnych jednostek prokuratury, podczas gdy drugi koncentruje się na narzędziach elektronicznych wykorzystywanych w obrębie sądów powszechnych.

Omawianie istniejących narzędzi elektronicznych w praktyce prokuratorskiej pragnę rozpocząć od przedstawienia możliwości składania skarg i zażaleń drogą elektroniczną. Niestety brak jest jednolitego systemu, który umożliwiałby komunikację obywateli z prokuraturą za pośrednictwem Internetu. Jednakże w praktyce wykształciła się sytuacja, w której to obywatel chcąc złożyć skargę lub wniosek, może wysłać ją z pośrednictwem poczty elektronicznej. Żaden mail wysłany przez obywatela nie pozostanie bez odpowiedzi. Dodatkowo w 2011 roku uruchomiono elektroniczną platformę usług administracji publicznej (EPUAP), która po prostym zalogowaniu, umożliwia wysłanie skarg lub wniosków do każdej prokuratury w kraju.

Podstawowym narzędziem pracy prokuratorów jest system informacji prokuratury „*Libra*”, który ułatwia codzienne administrowanie sprawami karnymi. W jego obrębie funkcjonuje szereg modułów, takich jak: rejestr doręczeń, akta elektroniczne, wokandy, statystyki, etc. Mnogość tych modułów pozwala na sprawne zarządzanie całością pracy prokuratury.

Nowością jest system „*Sydig*”, który w całości odpowiedzialny jest za wdrażanie akt elektronicznych w pracach prokuratury. System aktualnie jest w fazie testów, albowiem 20 wybranych jednostek prokuratury sprawdza na ile wprowadzenie akt elektronicznych stanowi rzeczywiste uproszczenie codziennej pracy. System jest finansowany w ramach Grantu Norweskiego. Jego obsługa jest bardzo przyjazna, sprowadza się do stworzenia pilota dokumentu, tzw. karty sterującej, w której podany zostaje opis całego dokumentu. Następnie dokumenty są skanowane i wprowadzane do systemu. Dzięki zastosowaniu szeregu rodzajów filtrów oraz skanowania przy użyciu modułu OCR9 mamy możliwość wyszukania nie tylko interesujących nas dokumentów, ale także konkretnych części tekstu, które następnie możemy skopiować. Akta elektroniczne prowadzone są w sprawach skomplikowanych, takich jak sprawy gospodarcze czy zorganizowanej przestępczości.

Kolejnym systemem, który chciałem przedstawić jest system ESUDO, który jest poświęcony wewnętrznemu obiegowi dokumentów urzędowych w ramach poszczególnych prokuratur. Należy podkreślić, że każda z Prokuratur Apelacyjnych w Polsce posiada swój własny system takiego obiegu. Prezentowany przeze mnie program funkcjonuje w apelacji poznańskiej. System znacząco usprawnia wysyłanie wewnętrznej dokumentacji, a także pozwala na poważną redukcję kosztów z tym związanych. W ramach systemu mamy dostęp do każdego pracownika zatrudnionego w danej prokuraturze. Dostarczana jest również informacja zwrotna o zapoznaniu się odbiorcy z przesłanym dokumentem. Każdy z użytkowników ma dodatkowo dostęp do wcześniej wysłanych dokumentów. Wprowadzanie dokumentów do systemu odbywa się w kilku etapach. Na początku należy dokument zeskanować, a następnie dokładnie go opisać. W drugim kroku należy wybrać krąg adresatów, do których dany dokument ma zostać dostarczony. W rubryce uwagi można zamieścić ewentualny termin, do którego należy zapoznać się z przesłanym dokumentem. Następnie z chwilą wciśnięcia przycisku „wyslij” następuje udostępnienie dokumentu wybranym wcześniej adresatom.

O ile system ESUDO pozwala na przesyłanie oficjalnych dokumentów drogą elektroniczną, o tyle bezpośrednia komunikacja pomiędzy pracownikami prokuratur odbywa się za pośrednictwem poczty elektronicznej. W tym celu wykorzystywany jest program *Outlook Express*. Komunikacja odbywa się w ramach sieci lokalnej, a więc nie wymagany jest dostęp do Internetu.

Drugi fragment drugiej części poświęcony jest sądom. Niestety w przeciwieństwie do prokuratur, sądy w Polsce nie wdrażają tak intensywnie narzędzi elektronicznych. Jednakże pomimo tego narzędzia te odgrywają istotną rolę w ich funkcjonowaniu.

Praktyka składania skarg i zażaleń w ramach sądów funkcjonuje w sposób identyczny jak w prokuraturach, a więc odbywa się bądź za pośrednictwem skrzynki mailowej, albo przy użyciu portalu EPUAP.

Podstawowym systemem elektronicznym wykorzystywanym w codziennej pracy sądów jest system „*Sędzia 2*”. Jest on odpowiednikiem prokuratorskiej „*Libry*” i pozwala na sprawne zarządzanie sprawami karnymi w sądach. Jest on wyposażony w szereg modułów usprawniających pracę sekretariatów sądowych. System ten automatycznie kontroluje upływ terminów, obciążenie pracy sędziów, czy obłożenie sal sądowych. Ponadto zawiera w sobie ponad 200 różnych pism procesowych szeroko wykorzystywanych w praktyce sądowej. System ten również automatycznie weryfikuje poprawność wprowadzanych danych.

Podsumowując należy stwierdzić, że :

- Stan informatyzacji polskiego wymiaru sprawiedliwości utrzymuje się na poziomie europejskim i stale się podnosi,
- Należy postulować ujednoczenie systemów używanych w prokuraturach i sądach,
- Należy zwiększyć stopień digitalizacji akt
- Warto zastanowić się na udostępnianiem stronom postępowania wglądu w akta sprawy za pośrednictwem narzędzi elektronicznych,
- Należy stanowczo zwiększyć stan informatyzacji polskiego wymiaru sprawiedliwości.

Na sam koniec warto jeszcze kilka słów powiedzieć o przyszłości związanej z narzędziami elektronicznymi. W tym miejscu należy wspomnieć o systemie ECRIS, którego implementacja przewidziana jest na kwiecień 2012. Aktualnie w jedenastu krajach UE trwa pilotażowy program „*Sieć rejestrów karnych*”, w ramach którego wymieniane są informacje zawarte w rejestrach karnych.

Dziękuję za uwagę!

Piotr Karlik
Zakład Postępowania Karnego
Wydział Prawa i Administracji UAM